

INFEKTIO-OHJE PÄIVÄKOTEIHIN

Yleistä

Päiväkotilasten sairastamista infektioista 80–90 % on hengitystieinfektioita. Infektio-oireisia päiviä alle 3-vuotiailla päiväkotilapsilla on vuosittain keskimäärin 100 ja yli 3-vuotiailla 50. Tärkein yksittäinen infektioiden esiintymiseen vaikuttava tekijä on hoitoryhmien koko. Muita vaikuttavia tekijöitä ovat päiväkodin koko, niiden perheiden lukumäärä, joista lapsia tulee hoitoon ja ruoan jakoon osallistuvien henkilöiden määrä. Ryhmien järjestäminen iän mukaan, sisarusten hoitaminen samassa ryhmässä ja hygieniakäytännöt, joista tärkein on käsihygienia, vähentävät sairastuvuutta. Käsien saippuapesu on tärkein osa käsihygienian hoitoa. Käsiä desinfioivaa huudetta käytetään saippuapesun lisänä, jos päiväkodissa on useita herkästi leviävää tautia (esim. mahatauti, influenssa, rokot) sairastavia.

Sairastuneen lähettäminen kotiin on merkityksellistä lapsen voinnin kannalta, mutta se ei välttämättä vaikuta toisten lasten sairastumiseen, koska taudinaiheuttajat ovat usein jo ehtineet levitä ryhmässä. Infektion toteamishetkellä hoitoryhmässä voi olla jo paljon oireettomia infektioituneita. Useissa taudeissa tartuttavuus alkaa jo ennen oireiden puhkeamista.

Lapselle on taattava riittävä toipumisaika infektioista. Kuumeisen taudin jälkeinen toipumisaika on vähintään yksi kuumeeton päivä. Kuume ei ole ainoa syy olla pois päiväkodista, vaan lapsen yleisvointi on yhtä tärkeää. Päiväkodissa lapsen tulee jaksaa leikkiä ja ulkoilla sekä pystyä syömään ja nukkumaan. Infektion alkuvaiheen riittävä lepo takaa yleensä nopeamman toipumisen infektiosta. Antibioottihoito ei sinänsä edellytä hoidosta poissaoloa tai eristämistä.

Yleisimmät lasten infektiosairaudet

Taudin nimi	Aiheuttaja ja tartuntatapa	Itämisaika	Oireet	Alkuhoito	Suositus päivähoidosta / poissaolosta
Angina, streptokokin aiheuttama nielutulehdus	Bakteeri Hengitysteiden eritteet – suu, limakalvot	2-5 vrk	Korkea kuume, kurkkukipu	Lääkärin arvion mukaan, antibiootti.	Yleiskunnan mukaan. Poissa 24 h suun kautta otettavan antibiootihoidon aloittamisesta (tarttuvuus lakkaa) ja kunnes vointi sallii paluun.
Enterorokko (käsi- ja jalkatauti)	Virus Uloste-suu	3-7 vrk (7-14 vrk/2-35 vrk)	Rakkuloita kämmenissä, jalkapohjissa, suussa, mahd. kuumetta	Oireenmukainen	Poissaolo kunnes rakkulat kuivaneet ja vointi sallii paluun. Tartuttavuus jatkuu pitkään. Ei eristystarvetta (ei hyötyä).
Flunssa, nuhakuume, yskä, hengitysteiden virusinfektiot	Virus Hengitysteiden eritteet – suu, limakalvot	1-3 vrk	Nuha, kurkkukipu, yskä, kuume	Oireenmukainen	Poissaolo yleiskunnan mukainen, ainakin kuumeen ajan. Ei eristystarvetta.
Herpes (huuli-, ihon)	Virus Kontakti infektoituneen eritteen (sylki, virtsa kanssa), kosketus rakkuloihin	3-14 vrk	Kutiavat tai kipeät rakkulat, yleensä suun tai huulien alueella. Atoopikolla voi laajeta iholle.	Oireenmukainen. Asikloviirivoide (herpeslääke) paikallisesti.	Tapauskohtainen: Lievässä ei poissaolotarvetta. Jos laajempi, poissa rakkuloiden kuivumiseen saakka.
Influenssa	Virus Hengitystie-eritteet, pisaratartunta	1-3 (7) vrk	Korkea kuume, jäsensäryt, silmien arkuus, päänsärky, kurkkukipu. Kuumeen laskiessa ilmaantuu kuiva yskä.	Oireenmukainen.	Poissaolo voinnin mukaan, ainakin kuumeen ajan. Tartuttavuus jatkuu 1-10 vrk oireiden alusta. Eristyksestä ei ole hyötyä.
Kihomato	Uloste-suu	1-2 kk	Peräaukon kutina, raapiminen, levoton yöuni. Oireet tyypillisesti iltaisin ja öisin. Madot ulosteessa.	Pyrvin-lääkitys apteekista koko perheelle (saa ilman reseptiä). Uusiutuvisissa Vermox-kuuri (vaatii reseptin).	Ei eristystarvetta. Tapauksesta syytä kertoa saman ryhmän muiden lasten vanhemmille. Jos tartunta todetaan 3 tai useammalla, harkittava koko ryhmän hoitamista.
Korvatulehdus	Bakteeri, virus Hengitysteiden eritteet – suu, limakalvot	Muutama vrk, toisen infektion jälkitautina	Korvakipu, itkuisuus, kuume, yöheräily	Kuume-kipulääke, muu hoito lääkärin ohjeen mukaan.	Yleistila ratkaisee, poissaolo ainakin kuumeen ajan. Ei eristystarvetta.
Mahatauti, ripuli, oksentelu	Virus Uloste-suu	1-3 vrk	Ripuli, oksentelu. Kuume voi olla lievää. Hengitystieoireet mahdollisia.	Oireenmukainen. Nestetasapainosta huolehtiminen, esim. laimea mehu tai ripulijuoma.	Poissaolo oireiden ajan + 1 oireeton pv. Epidemia-aikana 1-2 vrk oireiden päättymisestä. Hyvä käsi- ja WC-hygienia.
Mykoplasma	Bakteeri Hengitysteiden eritteiden välityksellä, yskijän / ai-vastelijan suuret pisarat	1-4 vk	Hengitystieoireet, kuiva ja hakaava pitkäkestoinen yskä, matala-asteinen kuume. Joskus silmä-, iho-, limakalvo-oireita; keuhkokuume.	Lääkärin arvion mukaan tarvittaessa antibiootihoido. Oireenmukainen.	Lapsen kunto ratkaisee. Jos kuumetta, yskänpuuskaa, poissaolo kunnes toipunut. Eristystä ei tarvita.
Märkärupi	Bakteeri Hengitysteiden eritteet – suu, limakalvot	2-5 vrk	Ihottumat, erittäviä ihorikkoja ja paksu rupi	Suihkuttelu, paikallinen antibioottivoide, joskus lääkärin arvion mukaan antibioottikuuri.	Yleiskunnan mukaan. Poissa 24 h suun kautta otettavan antibiootihoidon tai 48 h paikallisesti annosteltavan aloittamisesta (tarttuvuus lakkaa). Hoitoon voinnin salliessa.
Nielutulehdus, muu kuin	Virus (joskus bakteeri) Hengitysteiden eritteet –	2-5 vrk	Kurkkukipu, kuume, kaulan	Kuume-kipulääke. Antibiootihoido	Yleiskunnan mukaan, ainakin kuumeen ajan. Jos antibiootti alkaa, tarttuvuus yleensä päättyy 1 vrk.

angina	suu, limakalvot		rauhasen turpoaminen	lääkärin arvion ja nielu-näytteen perusteella.	Ei eristystarvetta.
Ontelossyylä	Virus Kosketus iho-iho	Päivistä viikkoihin, yksilöllinen	Muutaman mm ihosta koholla oleva vaalea näppylä, ei välttämättä kutise.	Paranevat itsestään. Mekaaninen poisto pinseteillä.	Ei eristystarvetta.
Parvorokko	Virus Hengitysteiden eritteet – suu, limakalvot. Pisaratartunta.	6-21 vrk (Yleensä < 15 vrk)	Kuume, väsymys, punoitus poskilla. Sitten ihottuma vartalo, raajat. Vanhemmillä voi olla niveloireita.	Oireenmukainen.	Yleiskunnan mukaan. Poissaolo ainakin kuumeen ajan. Ei eristystarvetta. Tarttuu jo 1-3 vrk ennen ihottuman ilmaantumista, joten eristystoimet ovat myöhässä.
RSV-virus	Virus Leviää isojen pisaroiden mukana aerosolissa, yskijät! Virus säilyy kosketuspinoilla yli vrk:n.	2-4 vrk	Kuiva yskä, kuume, uloshengityksen vinkuminen; viruskeuhkokuume	Oireenmukainen. Jos hengitys-vaikeutta, lääkärin arvio.	Poissaolo voinnin mukaan, ainakin kuumeen ajan. Eristämisestä ei ole hyötyä. Tartuttavuus jatkuu pienillä lapsilla 1-2 vk, isoilla 3-7 vrk.
Silmätulehdus	Bakteeri, virus Hengitysteiden eritteet – suu, limakalvot	1-3 vrk	Silmien punoitus, vetistys, kirvely, rämhminen	Puhdistus lämpimällä vedellä. Antibioottitipat, mikäli rämhminen runsasta.	Usein samoja viruksia ja bakteereja, kuin hengitystieinfektioissa. Yleensä ei aihetta poissaoloon. Jos rämhminen runsasta tai epidemia, poissaolo 1 vrk antibioottitippojen aloituksesta. Ei eristystarvetta.
Syyhyypunkki	Kosketus iho-iho / hiukset – hiukset, yhteinen kampa	Viikkoja	Kutina, raapiminen. Etenkin sormet, alavatsa, taivealueet.	Syyhylinimentti, -voiteet (esim. NIX, ilman reseptiä). Epidemioissa tarvittaessa myös sisäinen lääkitys.	Poissa hoidon toteutuksen ajan, yleensä 1-2 vrk. Tapauksesta tulee kertoa saman ryhmän muiden lasten vanhemmille. Jos tartunta todetaan 1 tai useammalla, harkittava koko ryhmän hoitamista (pitkä itämisaika!).
Täit päässä	Kosketus iho-iho / hiukset – hiukset, yhteinen kampa	1-2 vk	Päänahan kutina, raapiminen	Apteekista myytävä lääke (shampoo, linimentti), täikampa.	Yleensä ei tarvetta poissaoloon / Poissa hoidon toteutuksen ajan. Tapauksesta tulee kertoa saman ryhmän muiden lasten vanhemmille. Jos tartunta todetaan 3 tai useammalla, harkittava koko ryhmän hoitamista.
Vesirokko	Virus Hengitysteiden eritteet – pisaratartunta; suu, limakalvot; jopa huoneen ilman kautta.	10–21 vrk	Kuume, nieluoireita voi olla. Vaihtelevan kokoisia ja määrää ihon vesikelloja (rakkuloita)	Oireenmukainen. Asikloviirihoito suun kautta, mikäli lapsella on pitkäaikais-sairaus, kortisonihoito, hankala atopia tai ikä yli 13 v.	Poissa 5-7 vrk rakkuloiden ilmaantumisesta tai kunnes kaikki ruvet kuivia. Eristys aiheellinen.
Vauvarokko	Hengitysteiden eritteet – suu, limakalvot	6-16 vrk	Korkea kuume 3-5 vrk muuten hyväkuntoisella lapsella, jonka jälkeen ihottuma.	Oireenmukainen	Poissa oireiden ajan.

Toiminta harvinaisemmissa sairauksissa

Harvinaisimmissa lasten infektiosairauksissa hoito-ohjeet usein antaa hoitava lääkäri, joka voi ottaa kantaa myös poissaoloon päivähoidosta. Taulukossa on yleisiä ohjeita tautikohtaisesti.

Taudin nimi	Aiheuttaja ja tartuntatapa	Itämisaika	Oireet	Alkuhoito	Suositus päivähoitosta / poissaolosta
EHEC ja Shigella	Uloste-suu	3-10 vrk	Vatsakipu, ripuli, veriripuli, kuume	Lääkärin ohjeen mukaan. Usein ilman antibioottia, nesteytys, tarkkailu sairaalassa	Poissa kunnes oireeton 1 vrk ja 3 negatiivista ulostenäytettä 2 vrk:n välein. Oireisilta perheenjäseniltä näytteet. Oireettomat sisarukset poissa hoidosta, kunnes saatu yksi negatiivinen ulostenäyte. Hyvä käsi- ja wc-hygienia.
Giardia	Uloste-suu	1-3 vk	Vatsakivut, ripuli	Lääkärin määräämä antibiootti.	Poissa oireiden ajan.
Hepatiitti A	Uloste-suu	15–50 vrk (30 vrk)	Lämpöily, ruokahaluttomuus, ihon kellerrys, ripuli	Oireenmukainen	Poissa 1 vk = 7 vrk oireiden alusta
Hepatiitti B ja C	Kontakti infektoituneen veren tai verisen eritteen kanssa	Useita kuukausia	Vatsavaivat, kuume, ihon kellerrys, nivelvaivat	Lääkärin ohjeen mukaan.	Erillisen lääkärin ohjeen mukaan. Hoitoon voimien mukaan
Hinkuyskä	Hengitysteiden eritteet – suu, limakalvot. Pesaratartunta.	5-20 vrk	Yskä, joka 1-2 vk:n aikana puuskittaiseksi. ”hinkukohtauksia”, voi päättyä oksentamiseen. Vanhemmilla lapsilla epämääräisempi.	Hoito lääkärin ohjeen mukaan. Pienet lapset alle 6 kk alttiimpia!	Poissa 5 vrk antibiootihoidon aloittamisesta (tartuttavuusaikaa). Yli 3 vk yskineitä ei tarvitse eristää.
HIV	Kontakti infektoituneen veren tai verisen eritteen kanssa	2-6 vk	Voi olla oireeton.	Lääkärin ohjeen mukaan.	Hoitoon voimien salliessa. Päivähoitopaikassa: Ei hammasharjoja. Verisiä eritteitä käsiteltäessä kertakäyttöiset suojakäsineet. Eritteet siivotaan heti. Koska kuka tahansa voi olla HIV-positiivinen, kaikkiin sovellettava samoja sääntöjä.
Kampylo-bakteeri, E. coli	Uloste-suu	3-10 vrk	Ripuli, kuume, vatsakipu	Nesteytys. Tarv. tarkkailu sairaalassa. Runsasoireiselle, pitkittyvässä taudissa antibiootti	Poissa oireiden ajan.
Kehko-tuberkuloosi	Hengitysilman kautta, pesaratartunta	Viikkoja-kuukausia (2-10 vk)	Yskä, kuume, huonokuntoisuus	Lääkärin ohjeen mukaan.	Pienet lapset eivät yleensä tartuttavia. Perheenjäsenet voivat olla tartuttavia. Erikoissairaanhoito antaa luvan, kun lääkitys ok. Ysköspositiivinen eristetään sairaalassa 2 vk. Altistuneille tulee järjestää altistustutkimukset.
Meningokokki	Hengitysteiden eritteiden välityksellä. Pesaratartunta.	2 vrk- < 10 vrk	Kuume, päänsärky, sekavuus	Sairaalahoitoon.	Poissa oireisen infektion ajan. Sairastuneen hoitoryhmälle tulee antaa estolääkitys (esim. siprofloksasiini).
MRSA-bakteerin kantajuus	Iho-iho kosketus	Ei itämisaikaa	Useimmiten täysin oireeton	Ei useimmiten tarvitse hoitoa.	Ei eristystarvetta.
Salmonella typhi	Uloste-suu	3-21 vrk	Kuumeilu, ei välttämättä ripulia,	Antibiootti, usein sairaalahoito,	Koko ryhmän jäseniltä + henkilökunnalta ulostevelytynäytteet.

			huonokuntoisuus	nesteytys.	Hoitoon saa palata vasta 3 negatiivisen näytteen jälkeen. Hyvä käsi- ja WC-hygienia.
Salmonella, muut lajit	Uloste-suu	3-7 vrk	Ripuli, kuume, vatsakivut	Nesteytys, lääkärin ohjeen mukaan.	Ulostenäytteitä tai eristystä ei tarvita. Lapsi voi palata hoitoon yhden oireettoman päivän jälkeen. Hyvä käsi- ja wc-hygienia.
Sikotauti	Pisaratartunta, hengitystieeritteet	12–25 vrk (yleensä 16–18 vrk)	Kuume, kaularauhasten turpoaminen. Voi olla toispuoleinen.	Oireenmukainen.	Eristys / poissaolo aiheellinen 7 vrk oireiden alusta.
Sytomegalo-virus (CMV)	Veren, virtsan, syljen välityksellä. Säilyy tunteja mm. vaipoissa.	Noin 1 kk.	Kuumeilu, flunssaoireet	Oireenmukainen.	Poissaolo voinnin mukaan. Tartuttavuus jatkuu viikkoja. Eristämisestä ei hyötyä.
Tuhkarokko	Hengitysteiden eritteet – suu, limakalvot; jopa huoneen ilman kautta.	9-11 vrk	Tyypillinen silmien punoitus, voimakas kuvioinen ihottuma, nielun verenpurkaumat, kuume	Oireenmukainen.	Poissa infektio-oireiden ajan.
Tulirokko	Hengitysteiden eritteet – suu, limakalvot	1-5 vrk	Kuume, mahdollisesti nielun kipu, mansikkakieli. Ihottuma vartalolla, kasvoissa, ei suun ympärillä	Usein antibioottihoito.	Poissa 24 h mikrobilääkehoidon aloittamisesta (tarttuvuus lakkaa), voinnin salliessa. Yleiskunnon mukaan.
Vihurirokko	Pisaratartunta, suora kontakti.	14–21 vrk (yleensä 16–18 vrk)	Kuume, ihottuma.	Oireenmukainen.	Tartuttavuus jatkuu 5 vrk ihottuman puhkeamisesta. Eristys aiheellinen, poissaolo oireiden ajan.

Lähteitä

Infektioriskin vähentäminen päivähoitossa. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen oppaita 2005:28.

Infektioita sairastavan lapsen eristäminen päivähoitosta. EL Marja Renko, Lääkärin käsikirja 14.9.2010.

Päivähoitoon liittyvät infektiot. EL Marja Renko, Prof. Matti Uhari. Hoitoon liittyvien infektioiden torjunta, Kuntaliitto 2010.

Kuopion kaupungin infektio-ohje päiväkodeille. Tartuntatautivastuulääkäri Raija Savolainen, Kuopion TK.

Oulun kaupungin infektio-ohje päiväkodeille. Ylilääkäri Päivi Hirso 2012.

Alun perin ohjeen laatinut infektio- ja tartuntatauti-erikoislääkäri Sakari Vuorinen

Päivitetty kesäkuu 2017 / Terveystieteiden tutkimuskeskuksen infektio- ja tartuntatauti-erikoislääkäri Iida Humalamäki, hyväksynyt infektio- ja tartuntatauti-erikoislääkäri Sakari Vuorinen